

המשקיקה

עתה יומי לאומי

נושאי הלימוד

• המאבק הצבאי נגד הבריטים

• העפלה

• התיישבות

אליה נפט עלתה באש במימי חיפה
נעדרים 9 בריטים, 12 הודים ו-4 ערבים
נשרפו עוד סנינה צליחה וסי רת-קשקרה - כסורים שהיה זה סנינה האסאן

נשרפו גם סנינה צליחה וסי רת-קשקרה - כסורים שהיה זה סנינה האסאן

נשרפו גם סנינה צליחה וסי רת-קשקרה - כסורים שהיה זה סנינה האסאן

נשרפו גם סנינה צליחה וסי רת-קשקרה - כסורים שהיה זה סנינה האסאן

נשרפו גם סנינה צליחה וסי רת-קשקרה - כסורים שהיה זה סנינה האסאן

כעשרים אדרי חילים הופעלו בישראל השנה ונגד העיר העברית שנכלאה ל-4 ימים
102 אלה בני תל-אביב הובלו למכלאות
780 איש נעצרו בת"א הנצורה. - נמצא נשק. - תלונות רבות על-גניבות, הרס, הכאות והתעללות

שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

שיתוק העתונות
שיתוק העתונות
שיתוק העתונות

ברגע האחרון נמנעה תמיכת ארה"ב בתכנית הגישו

הקמת "תנועת המרי העברי"

- ציר הזמן: אוקטובר 1945-יולי 1946 – תקופת פעילות "תנועת המרי העברי". (מרי – מרד, התקוממות)

החומה

ענייני בטחון והגנה

בריטניה אסרה מלחמה
על עם ישראל!
עם ישראל ישיב מלחמה
שערה!
המרי העברי ימשך!
המרי העברי אך החלו
המחתרת העברית
עומדת איתנה לשירות
האומה!
הלאה השלטון הנאצי-
בריטי!
הלאה בני טיטוס הטמאים
מן הארץ הקדושה!
יגור החרבה! עוד נבניד
ונבנית!
תחי העליה החפשית!
תחי מדינת היהודים!
ב' תמוז ה'תש"ו תנועת המרי

רקע: לאור מדיניות בריטניה עליה למדנו בנושא הקודם של סגירת שער הארץ בפני העקורים (המעפילים) והמשך מדיניות "הספר הלבן" של 1939, החליט יו"ר הסוכנות היהודית, דוד בן גוריון ליצור מסגרת של שיתוף פעולה בין "ההגנה" (הגוף הצבאי הגדול ביותר בישוב – ראו מבוא לנושא הלימוד) לבין שאר הפלגים הלוחמים בישוב – האצ"ל והלח"י (ראו מבוא לנושא הלימוד) לשם **מאבק מזוין** בבריטים.

המסגרת הזו זכתה לשם **"תנועת המרי העברי"**.

כרוז מימי "תנועת המרי העברי"

הסיבות להקמת "תנועת המרי העברי"

- המצור שהטילו הבריטים על חופי הארץ ואשר מנעו כניסת שארית הפליטה של השואה בשערי ארץ ישראל. (בעיית העקורים).
(ההנהגה הציונית כינתה מצור זה כ"גזר דין מוות" על שרידי הטבח הנאצי ...)
- הפעלת לחץ על שלטונות המנדט הבריטי לשינוי מדיניות המנדט ביחס לארץ ישראל.
- קריאות לפעילות אקטיבית בתוך ארגון ההגנה נגד הבריטים. (זמן קצר לפני הקמת תנועת המרי העברי ביצעו כבר יחידות של הפלמח פעולות אקטיביות נגד הבריטים - כמו פעולה נגד מחנה המעפילים בעתלית ופעולות חבלה נגד מסילות ברזל בארץ).

דרכי הפעולה של "תנועת המרי העברי"

- **מפקדה משותפת:** את פעולות תנועת המרי העברי ניהלה מפקדה משותפת לארגונים שנקראה "ועדת X". "ועדת X" ניהלה את פעולות המרי והייתה כפופה למוסדות הנבחרים של הנהלת הסוכנות היהודית.
- **הועדה היא שנתנה אישורים לפעולות השונות נגד הבריטים.**
- **הפעולות של תנועת המרי העברי התבצעו במישורים שונים: לחימה נגד הבריטים, העפלה, התיישבות ומאבק מדיני.**

המבצעים העיקריים של "תנועת המרי העברי"

גשר אלנבי לאחר פיצוץו לבילי הגשרים

- פריצה למחנה המעפילים בעתלית- אוקטובר 1945, אנשי פלמ"ח פורצים למחנה עתלית, משחררים 200 מעפילים ומעבירים אותם לבית אורן.
- "ליל הרכבות" 1/11/1945 – חבלה ב-153 נקודות במסילת הברזל בארץ ושיבוש תנועת הרכבות.
- חבלה במתקני הרדאר בחוף הרצליה ובגבעת אולגה, הרדאר הוא מתקן אלקטרוני המגלה תנועת אוניות ומטוסים, המתקנים הללו חובלו בחודש נובמבר 1945 משום שעקבו אחר תנועת אוניות המעפילים לארץ.
- "ליל הגשרים" 16-17 ביוני 1946 – כוחות פלמ"ח מפוצצים בלילה אחד בעת ובעונה אחת 11 גשרים במעברי הגבול של ישראל וביניהם גשר אלנבי בגבול ארץ ישראל – עבר הירדן וכן גשר בנות יעקב. פעולה זו מלמדת את הבריטים עד כמה מתואמים אנשי "תנועת המרי" העברי ועד כמה הם מסוכנים בשל איכותם.
- הפלמ"ח איבד בגשר הכזיב 14 לוחמים.
- למחרת ליל הגשרים תקפו אנשי לח"י (לוחמי חירות ישראל) את מתקן בתי המלאכה של הרכבת בחיפה, הלח"י איבד 11 לוחמים בפעולה זו ו-22 איש נאסרו על ידי הבריטים.

נסיבות פירוק "תנועת המרי העברי"

גילוי סליק של נשק ב"שבת השחורה", קיבוץ יגור, 1946

- **"השבת השחורה"** – הבריטים הבינו שתנועת המרי העברי מסכנת את האינטרסים הבריטיים בארץ באופן משמעותי והחליטו להשיב מלחמה. בליל שבת 29/6 מיד לאחר "ליל הגשרים" החליטו הבריטים לעצור את מנהיגי הישוב (בן גוריון ראש הנהלת הסוכנות לא היה אז בארץ אך בכירים אחרים כמו משה שרת (ראש המחלקה המדינית של הסוכנות ולימים ראש הממשלה השני של מדינת ישראל) נעצרו. הבריטים הטילו עוצר בערים, ניתקו קווי טלפון וביצעו חיפושים נרחבים אחר נשק בישובים היהודיים (בקיבוץ יגור נמצא מאגר נשק עצום שהוסלק בסליק (מחבוא לכלי נשק בלשון אותם ימים) בקיבוץ.
- **השבת השחורה** נתפסה כמכה קשה לישוב ונתעורר חשש מהכבדת הצעדים הבריטיים נגד הישוב היהודי באופן העלול למוטט את מפעל ההתיישבות והעלייה לארץ.
- **בתגובה** החליטה תנועת המרי העברי לבצע פעולות נגד הבריטים, ואכן תוכננו שורה של פעולות, אך **משהו השתבש**.

ברגע האחרון נמנעה תמיכת ארה"ב בתכנית הגישור

פיצוץ מלון המלך דוד – האירוע שהביא לפירוק

"תנועת המרי העברי"

מראה מלון המלך דוד לאחר הפיצוץ, 22 ביולי 1946
בעקבות הפיצוץ קרס כל אגף המשרדים של ממשלת
המנדט ששכן במלון.

- תנועת המרי העברי הטילה על ארגון האצ"ל לפוצץ את מלון המלך דוד בירושלים אשר בו שכנו משרדי המנדט הבריטי.
- ב-22/7/1946 החדירו אנשי אצ"ל חומר נפץ בכדי חלב לאגף הדרומי של המלון. בפיצוץ שהתרחש נהרגו 80 בני אדם לרבות אנגלים, ערבים ויהודים.
- האצ"ל טען כי הזהיר לפני הפעולה את הבריטים שעליהם לפנות את המלון, אך אלה לא נענו לאזהרות.
- הפעולה עוררה זעם רב בישוב והתנגדות לפעולת "הטרוריסטים" כפי שכוננו אנשי האצ"ל.
- אפילו הממשל האמריקני גינה הפעולה ואמר, כי זו עלולה לסכן את פתרון בעיית העקורים.
- יש מחלוקות גם בין אנשי ההגנה לאנשי האצ"ל אם הפעולה אושרה או לא אושרה במפקדת תנועת המרי העברי.
- בעקבות הפעולה, תוצאותיה ו השלכותיה, התפרקה תנועת המרי העברי והארגונים השונים פנו לדרך עצמאית משלהם.

מאבק צמוד ומאבק רצוף

- בעקבות אירועי השבת השחורה ופיצוץ מלון המלך דוד החלה בתוך ההנהגה הציונית בהובלת בן גוריון (תנועת העבודה ו"ההגנה") מחלוקת, כיצד להמשיך ולהאבק בבריטים.
- בויכוח שהתעורר בעקבות המחלוקת נתגלו 3 גישות:
  - א. גישת ביטול המאבק הצבאי והתמקדות במאבק מדיני – גישתו של חיים ויצמן.(יו"ר ההסתדרות הציונית)
  - ב. גישה של פעילות מדינית לשם הקמת מדינה יהודית בחלק מארץ ישראל וצמצום המאבק בבריטניה לתחומי ההעפלה וההתיישבות – זהו "**המאבק הצמוד**" (הפעולות הצבאיות ייתמקדו רק בתחומים אלה של העפלה והתיישבות)
  - בשנת 1946 כבר הסכימו האמריקנים שיש ליהודים זכות להקים מדינה יהודית בארץ ישראל בניגוד לדעת הבריטים לכן ההנהגה הציונית קידמה את הפעילות המדינית לקראת מימוש מטרה זו של הקמת מדינה יהודית ולכן לא רצתה למקד המאמצים בפעילות צבאית שעלולה לפגוע במהלכים המדיניים)
  - ג. **מאבק רצוף** – גישתם של ארגוני האצ"ל והלח"י לפיה יש להמשיך במאבק מתמיד צבאי נגד כל מוסדות השלטון הבריטי ונציגיו. אכן הארגונים הללו פעלו ללא הרף נגד מוסדות בריטיים ואנשי המנדט הבריטי בארץ ישראל בניגוד לעמדת ההנהגה הציונית.

יום ב' י"א אדר תש"ז-3.3.47
הנח"ד, 10 מ"ל
דמי קריאה, אחת ירושלים בשם דמי דברי.

רבע מיליון מיהודי ארץ-ישראל תחת עול משטר צבאי

63 שעות מעצר בית רצוף ל-25,000 יהודי ירושלים

אנשי הממשלה הצבאית...
הממשלה הצבאית...
הממשלה הצבאית...

ביום וקיים תואר...
ביום וקיים תואר...
ביום וקיים תואר...

אנשים שהממשלה...
אנשים שהממשלה...
אנשים שהממשלה...

63 שעות מעצר...
63 שעות מעצר...
63 שעות מעצר...

אחרי ליל עוצר על רוח של ירושלים העברית, החל משעה 7 במוצאי שבת, החל על השכונות הצפוניות-מערביות של העיר המאוכלות אך רחוק היהודים מצב צבאי, שהחל אתמול בשעה 8 בבוקר. בצהריים באה הכרזתו של הממשלה בדבר מצב צבאי על תל-אביב, רמת-גן, בני ברק ופתח-תקופה.

אחר ב-10 לכונה"צ המסקנה בעוצר

החל מיום ב' יום...
החל מיום ב' יום...
החל מיום ב' יום...

לשבת המדיניות...
לשבת המדיניות...
לשבת המדיניות...

באזור המשטר הצבאי

המדינה...
המדינה...
המדינה...

המוסדות הלאומיים על הטרור ועל תגובת הממשלה

הזדהות מלאה עם הנענים במשטר הצבאי

המוסדות היהודית והועד הלאומי פרסמו את ההודעה הבאה:

המוסדות היהודית והועד הלאומי פרסמו את ההודעה הבאה: הסוכנות היהודית והועד הלאומי מזועזעים ממעשי הזרועה שכוצעו בארץ בעשרים וארבע השעות האחרונות. משעי דמים מתוסרי טעם אלה הממו את הישוב כולו ואת מנהיגיו. במשך תקופה ארוכה עשה הישוב המאורגן ומוסדותיו, על אף היותם כבולים מתוסר ממכות מספקת, מאמצים להלחם בקבוצות הטרוריסטיות ולערער את ארגונן. אולם אלה ימשכו ויוגברו, כי תקיפה החלטתו של הישוב שלא יוכתם מאבקו הלאומי על ידי שפיכת דמי נקיים.

שימו לב מהי עמדת התורה הציונית כלפי מעולת האצ"ל

קני שלום

קני שלום יורה בת ארבע, נהרם...
קני שלום יורה בת ארבע, נהרם...
קני שלום יורה בת ארבע, נהרם...

המוסדות היהודית והועד הלאומי פרסמו את ההודעה הבאה: הסוכנות היהודית והועד הלאומי מזועזעים ממעשי הזרועה שכוצעו בארץ בעשרים וארבע השעות האחרונות. משעי דמים מתוסרי טעם אלה הממו את הישוב כולו ואת מנהיגיו. במשך תקופה ארוכה עשה הישוב המאורגן ומוסדותיו, על אף היותם כבולים מתוסר ממכות מספקת, מאמצים להלחם בקבוצות הטרוריסטיות ולערער את ארגונן. אולם אלה ימשכו ויוגברו, כי תקיפה החלטתו של הישוב שלא יוכתם מאבקו הלאומי על ידי שפיכת דמי נקיים.